Norra

Naturpunkten
Geologi

Från dåtid till nutid och framtid

De geologiska processerna pågår hela tiden och ingår i ett evigt kretslopp. Människan kommer in sent i jordens historia och skördar geologins frukter. Under stenåldern var flinta guld värt. Idag söker vi efter ovanliga mineral att använda i mobiltelefoner och satelliter.

Vi människor har historiskt sett nyttjat och utvecklat många av naturens resurser – och gör det fortfarande. Vi är beroende av naturen för vår hälsa och överlevnad. Energiförsörjning i form av vind-, sol- och vågkraft är några exempel på naturens gratistjänster. För att kunna värdera naturens tillgångar har därför begreppet ekosystemtjänster skapats. Att sätta pris på nyttan av tillgångarna är nödvändigt för att skydda den biologiska mångfalden.

Geology – From past to present and future

ENG Geological processes never stop and are part of an endless cycle. People are a recent addition in the Earth's history and harvest the geological products. Flints were worth their weight in gold during the Stone Age. Today we search for unusual minerals to use in mobile telephones and satellites.

People have historically utilised and developed nature's resources – and still do so. We are dependent upon nature for our health and survival. Energy production in the form of wind, sun and wave power are examples of the free services nature provides. In order to value nature's resources the term ecosystem services has been created. Putting a price on nature's assets is necessary to protect biodiversity.

Geologin lägger grunden

Berggrunden vittrar och påverkar vilken naturtyp vi får på olika marker. Till exempel trivs blåsippa i kalkhaltig jord som inte är sur, medan liljekonvalj trivs där det är surare.

Som allt i naturen ingår berggrunden i ett evigt kretslopp – men det går långsamt. Efterfrågan på torv, sten och metaller ökar men de finns bara i begränsad mängd. Eftersom geologins processer tar väldigt lång tid dröjer det mycket länge innan vissa resurser förnyas – och en del kommer att vara slut för gott.

Glaciärisar spår – klimatförändringar rår

Hur dagens förändringar i klimatet kommer att påverka jorden kan geologin delvis ge svar på. Genom att titta i de klimatarkiv som finns bevarade i iskärnor från glaciärer och i sediment från sjöar och hav kan vi se hur stora och snabba de naturliga variationerna kan vara.

Det går att beräkna hur människans aktiviteter kan förstärka och påskynda förändringarna. De fossil som bevarats i gamla sedimentlager berättar hur naturen reagerar på växlingarna i klimatet.

Vår användning av kol har haft en spännande utveckling. Från bränsle i våra fyrar och kaminer till grafén, som kan komma att revolutionera framtidens elektronik.

Grafén är ett nätverk av kolatomer, bara en atom tunt! Det är starkare än diamant (som ju också består av kolatomer), genomskinligt och har en överlägsen förmåga att leda ström. I framtiden kan vi kanske köpa tunna, böjbara mobiltelefoner och elektroniska papper gjorda i grafén.

Dinosaurierna som exempel

Att dinosaurierna försvann berodde inte enbart på ett stort asteroidnedslag utan även på en stor portion otur. Förändringar i temperaturen, förhöjda havsnivåer och kraftiga vulkanutbrott gjorde att de redan var extra känsliga. Hade dinosaurierna varit kvar hade inte däggdjuren kunnat frodas och i förlängningen inte heller människan.

Framtiden och geologin

Hur ser livet ut i framtiden och vad kan tänkas ske med vår livsmiljö? De geologiska resurserna går som en röd tråd genom utvecklingen. Betydelsen av våra naturresurser men också naturens gratistjänster, ekosystemtjänster, växer. Ett exempel är Örbyfälten där vi drar nytta av grus från senaste istiden för att rena dricksvattnet.

Naturpunkten Geologi följer Pålsjö ända från prekambrium till nutid. Vi människor har bara funnits med en bråkdel av tiden, sett ur ett geologiskt perspektiv. Trots det har vi påverkat landskapet vid Pålsjö kraftigt, till exempel genom jordbruk och kolbrytning. Från år 2016 är Pålsjöområdet ett naturreservat. Det signalerar att Helsingsborgs stad tycker det är en miljö värd att bevara. För att uppnå detta har vi alla ett ansvar. Vi måste ständigt bli bättre på att förstå naturens egen dynamik, effekten av förändringar i klimatet och vår egen roll i naturen.

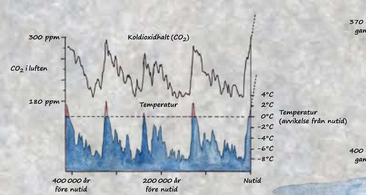

Iskärnor borras upp från Antarktis isar – ända ner till 3 600 meters djup, där isen är 400 000 år gammal. Genom att analysera iskärnans egenskaper kan man visa hur temperaturen varierat under årtusendena och hur temperaturväxlingarna har varit kopplade till mängden växthusgaser i luften.

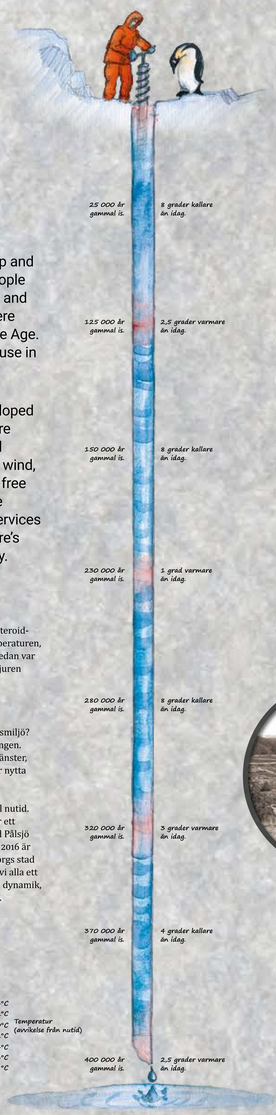

Spår av forntida hav vid Kulla Gunnarstorp

I branten vid stranden nedanför Kulla Gunnarstorp syns berggrunden tydligt – ljus sandsten som varvas med svart lersten i tunna lager. Lagren bildades i slutet på Trias, i ett kustområde med ett floddelta.

Går man norrut, syns också en röd sandsten. Den är yngre än den ljusa sandstenen och lerstenen och bildades i havet, på djupare vatten. Det tyder på att det först var land, att havsnivån sedan steg och att det istället blev ett grunt hav på platsen.

Sofiakällan – med saltvatten från dinosauritid

Från början var Sofiakällan en hälsokälla med järnhaltigt vatten. Järnsmaken kommer av de mineraler som vattnet tar med sig genom jord- och berglagren.

År 1899 borrade man en brunn och hittade saltvatten på 83 meters djup. Det salta vattnet härstammar ända från slutet av Trias. Då var klimatet varmt och mycket torrt och saltlager bildades i marken när regnvattnet lakade ut salter ur jorden och sedan avdunstade. Det är dessa saltlager som sätter smak på Sofiakällans vatten än idag.

Plockning av kol vid Tinkarp

Tinkarp är kanske mest känt för sina kolflötsar. När havets vågor eroderade Landborgen, bröts kolbitar loss från berggrunden och det gick då att plocka kolet för hand, från marken. När det tog slut grävdes schakt in i Landborgen. Läs mer om Tinkarp på skylten **"Från flintyxor till kolgruvor"**.

Sandön i ständig geologisk förändring

Där Vegeå mynnar ut i Skälderviken finns ett delta som byggs upp av den sand som än för med sig. Sanden bildar också en sandö som ständigt ändrar form och storlek beroende på sandtillförsel och strömmar. Ön har ett rikt men känsligt fågelliv, särskilt på vår och försommar. Därför bör du visa stor hänsyn vid besök i området.

Det vackra Helsingborgsteglet från Närlunda

Helsingborgs ångtegelbruk täckte ett stort område som sträckte sig från Gustav Adolfs gata och upp mot Fältarpsvägen. Lersten bröts där Närlunda ligger idag och användes främst till fasadtegel och klinker, i olika rödbruna nyanser. Teglet går under namnet Helsingborgstegel och sitter såväl i Helsingborgs Grand Hotell som i Stockholms stadshus och det har även exporterats ända till Sibirien. Produktionen var igång i över 100 år men år 1978 tillverkades den sista tegelstenen.

Halalids fiskbensmönstrade sandsten

I Halalid syns sandsten som bildades under början av Jura. Sandstenen ligger i lager som har vinklats mot varandra, så kallad korsskiktning. Just korsskiktningen här är extra speciell med sitt fiskbensmönster som bildades när tidvattensströmmar förde sand fram och tillbaka i en grund havsmiljö.

Bland dösar och sliprännor i Gantofta

I Gantofta finns skålformade sliprännor i sandstenen som är 40 till 50 centimeter långa. Hur de bildades vet ingen med säkerhet. Här finns också Gantoftadösen. Läs mer om Gantofta på skylten **"Från flintyxor till kolgruvor"**.

Landborgen – stadens ryggrad

Landborgen är namnet på den brantaste delen av Helsingborgsryggen och den sträcker sig ungefär 16 kilometer mellan Ättekulla och Christinelund. Som mest höjer den sig 20 till 40 meter över havet. Landborgen bildades när berggrunden sprack upp i förkastningar och sen trycktes ihop.

Landborgen fick dagens utseende när den senaste inlandsisen smält bort och havsytan var sex sju meter högre än idag. Havet och vågorna grävde sig in i branten vilket gjorde att delar av den till sist rasade. I Landborgens sluttningar kan du se berggrunden med sina lager av både sandsten och lerskiffer. Läs mer om Pålsjö på skylten **"Från flintyxor till kolgruvor"**.

Vallåkras dinosaurier

Sandsten, lera och stenkol – följ i dinosauriernas fotspår i Vallåkra. Läs mer om Vallåkra på skylten **"Från flintyxor till kolgruvor"**.

Helsingborgs källa med vatten för hästar och sjömän

Helsingborgs källa eller Springpostkällan är en av Helsingborgs äldsta och mest välkända källor. Vattnet i källan leddes ner till en fontän vid Stortorget, där både sjöfarande och hästar kunde få dricksvatten. Vattnet tappades också på flaska och exporterades. Carl von Linné nämner källan i sin *"Skånska resa"* år 1749.

Raus stenkärlsfabrik

År 1911 började Raus Stenkärlsfabrik att tillverka saltglaserade keramikkrukor. Dessa användes för att konservera olika livsmedel. Den eldfasta leran kommer från Rånåns dalgång och är samma sort som också användes i Wallåkra stenkärlsfabrik.

Ramlösa källa med vatten som sägs bota såväl "äckel som sömnlöshet"

I Ramlösaparken finns järnhaltiga källor som tränger ur berggrunden. Ryktet om att de kunde bota sjukdomar spred sig tidigt. Vattnet sades kunna bota såväl "äckel och sömnlöshet som reumatism och lamhet".

I början av 1700-talet uppmärksammade provinsialläkare Johan Jacob Döbelius brunnsvattnet i Ramlösa och den 17 juni år 1707 invigdes Ramlösa Hälsobrunn. I slutet av 1800-talet borrade man efter kol och lera men istället stötte man på stora mängder vatten. Vattnet var rent och rikt på mineraler. I början på 1900-talet började man tappa vattnet på flaska som du kan köpa än idag.

Naturpunkten
Geologi

Naturpunkten Geologi ligger här, på en plats där såväl stenkol som lerskiffer och sandsten har brutits. Du ser än idag spår efter brytningen som gropar i marken. Villa Thalassa har fått sitt namn efter det grekiska ordet för hav. *Panthalassa* hette havet som omgav jättekontinenten *Pangea*, som det nuvarande Sverige också var en del av när berglagren här i Pålsjö bilades.

Naturpunkten
För mer information om våra naturpunkter:
For more information about our naturpunkter:
helsingborg.se/naturpunkter
HELSINGBORG

Denna skylt togs fram under våren 2016. *This sign was produced during spring 2016.*
Produktion: Stadsbyggnadsförvaltningen, Helsingborgs stad, copyright © 2016.
Illustrationer: *Katarina Månsson.*

Västra

Naturpunkten
Geologi

Från flintyxor till kolgruvor

Marken där du står kan ha trampats av mammutar, stenåldersjägare, lekande barn från bronsåldern och kanske någon mäktig vikingahövding. En märklig tanke! Människan har använt sig av markens resurser för att bygga hus, gravar, göra vapen, redskap och smycken.

Landskapet har förändrats i takt med människans utveckling och med växlingar i klimatet. Våra förfäder har satt sina spår men bara en del finns kvar för oss att upptäcka. Och några mysterier finns kvar att lösa, som de märkliga sliprännorna i Gantofta.

Geology – from flint axes to coal mines

ENG Mammoths, Stone Age hunters, Bronze Age children and perhaps even a powerful Viking Chief may have walked the ground where you are standing. A remarkable thought! People have used the earth's resources to build houses, graves, make weapons, tools and jewellery.

The pace of change in the landscape has kept up with how people have developed and with changes in the climate. Our forefathers have left their remains but there is only a little left for us to discover. There are also some mysteries left to solve, like the remarkable grooves at Gantofta.

Stenkärl från Raus och Wallåkra stenkärlsfabriker.

Dinosauriespår och sorgesmycken – Vallåkra

En hjord av rovdjursdinosaurier, *Dilophosaurus*, har hållit till i trakterna kring Vallåkra. Mer än 190 miljoner år senare hittades deras tretåiga fotavtryck när Höganäsbolaget grävde efter lera till keramiktillverkning.

Under 1700- och 1800-talen bröts stenkol i Norra Vallåkra. Den lera som följde med vid kolbrytningen togs tillvara och år 1864 grundades Wallåkra lerkärlsfabrik. Tillverkningen är igång än idag, fast under namnet Wallåkra stenkärlsfabrik.

Vid Vallåkra fornborg, även kallad Borgen, finns tunna svarta skikt av glansig kol, *gagat*. Förr polerades bitarna och användas bland annat till sorgesmycken. Sorgesmycken och vigselring var de enda smycken som fick användas till sorgedräkt enligt etikettsregler vid sekelskiftet år 1900.

Pålsjö – nyare tid – 1800-talet.

Märgelgravar och kolbrytning – mot nya tider
I Pålsjö bröts kol, sandsten och lera. Jordbruket som tidigare varit den huvudsakliga sysselsättningen för många människor, moderniserades och fick konkurrens av industrin. 1800-talets bonde förbättrade jorden med kalkhaltig lera, *märgel*, som hämtades från märgelgravar. Under 1900-talet kom konstgödsel och stora jordbruksmaskiner, som omformade landskapet.

Filbornaskatten – silversmycken från vikingatiden.

Geologin regerar

Flera miljoner år gammal berggrund och jordlager från senaste istiden har till stor del bestämt våra boplatser genom tiderna. Var passar det bäst att odla säd och var går djuren bäst på bete? Det är frågor som människan har ställt i årtusenden.

Populära Helsingborg
Ända sedan stenåldern har det varit populärt att bosätta sig i trakten kring Helsingborg. Från början var klimatet kallt och landskapet kargt, lite som dagens fjällnatur. Allteftersom det blev varmare blev också växtligheten frodigare och tillgången på mat bättre. Här i Pålsjö har människor från mellersta jägarstenåldern haft sina boplatser och lämnat efter sig spår i form av till exempel yxor och pilspetsar.

Dösar och högar för de döda
Betydelsefulla personer begravdes i stora stengravar – dösar och gånggrifter under stenåldern och högar under bronsåldern. Gravhögen söder om Sofiero gård och Ättekulla gravfält är båda från bronsåldern.

Vikingaskatt i silver och guldfynd i Gantofta
Filbornaskatten, en stor silverskatt från vikingatiden, sätter fart på fantasin. En mängd smycken och mynt av silver hittades begravda i marken. Kanske grävde ägaren ned dyrbarheterna i hopp att få med sig dem in i nästa liv. Längs Råån, i Gantofta, i Katslösa och på Köpinge gård har guldarmband, bronsyxor och bronsstatyetter hittats.

Sandsten, lerskiffer och kol

Leriga laguner, sandiga havsbottnar och frodig växtlighet från dinosauriernas tid har bildat den berggrund som Helsingborg vilar på. Dessa geologiska naturresurser – sandsten, kol och lerskiffer – har människan använt sig av, inte minst under de senaste århundradena.

Pålsjö och Tinkarp – slipstenar, fyrkol och förstenade växter
Kring skyltarna, där du nu står, syns spår efter kolbrytning som stora gropar och backar i landskapet och på vissa ställen i slänterna skymtar berggrundens lerskiffer och sandsten fram. I Landborgen vid Pålsjö och Tinkarp började sandstenen och kolet brytas redan på 1500-talet. Sandstenen användes som byggnadsmaterial samt till slip- och brynstenar. Kolet användes först och främst till kolkaminer men också till fyrbelysning. Först plockades kolet för hand på marken men senare grävdes schakt i Landborgen och dagbrott i Pålsjö.

I lerlagren finns välbevarade fossil av över 190 miljoner år gamla växter som har fått namnet Pålsjöfloran.

Pålsjöfajans – en kort glansperiod
Michael Andreas Cöster, som på 1700-talet var ägare till Stora Pålsjö, insåg vilka tillgångar som fanns att hämta i berggrunden. Han bröt sandsten och kol men också eldfast lera som gick att använda till keramik. År 1765 startade Cöster Pålsjö fajansfabrik där man i liten skala tillverkade bland annat tallrikar, vaser och tobakspipor, vackert dekorerade i vitt och blått. Lergodset från fajansfabriken visade sig inte vara särskilt hållbart, idag finns det knappt 30 föremål kvar.

En mammuttand i naturlig storlek – ett fynd från Bårslövs mosse i Helsingborg kommun.

Figurin från järnåldern – Katslösa.

Katslösakvinnan från bronsåldern.

Pålsjö – järnålder: 600 f Kr – 1000 e Kr.

Ängen är åkerns moder – Järnålder
Klimatet varierade och under kalla perioder var det tvunget att ha djuren stallade över vintern. Det blev lättare att samla gödsel som sedan kunde spridas och ge ny näring till åkrarna. Både åkrar och bostäder blev mer permanenta. Med järnet kom nya redskap och nya möjligheter att bruka jorden. Även lite tyngre, leriga marker kunde odlas upp.

Guldarmband från Gantofta.

Pålsjö fajans.

Pålsjö – bondestenålder – bronsålder: 4000 – 600 f Kr.

Landskapet öppnas upp – bondestenålder/bronsålder
Vid Pålsjö bosatte sig några av de första jordbrukarna. Skogen fick ge vika för betande djur och små åkrar. Lera användes till husbygge och keramikkrukor och flinta till redskap. Med nya åkrar öppnades landskapet upp.

Bronsåldersyxa från Köpingegård.

Bronshäst med bärnstensögon.

Krushuvad pelikan.

Boplats under bondestenåldern.

Pålsjö – jägarstenålder: 11000 – 4000 f Kr.

Det vandrande folket – jägarstenåldern
Människorna levde ett kringflyttande liv. De jagade, fiskade och samlade nötter och bär. Flinta var livsviktig eftersom den användes för att tillverka redskap. Tyvärr vet vi inte mycket om boplatserna vid kusten – de ligger på havets botten eftersom havsytan vid den här tiden låg lägre än idag.

Flintdolk från Svedberga.

Flintredskap från Pålsjö.

Efter isen kom mammutarna...

Mysteriet i Gantofta – sliprännorna

Söder om Gantofta, i en lummig bäckravin, döljer sig de mystiska sliprännorna. Sandstenen i ravinens vägg har formats i ett vågmönster med skålformade sliprännor som är cirka 40-50 centimeter långa. Hur de bildats är omdebatterat men en teori är att de blev till när människor för flera tusen år sedan slipade sina yxor eller svärd mot sandstenen.

Vid Gantofta finns också den så kallade Gantoftadösen. Dösen byggdes under bondestenåldern och hålls upp av tre stenar med en stor sten som takhäll.

Flintdolk från bondestenåldern.

Gantoftadösen skapar idag en tydlig siluett i södra Gantofta. Dösen är cirka sex tusen år gammal och inrymmer – i likhet med de betydligt yngre pyramiderna i Egypten – en gravkammare.

Naturpunkten
För mer information om våra naturpunkter:
For more information about our naturpunkter:
helsingborg.se/naturpunkter
HELSINGBORG

Denna skylt togs fram under våren 2016. *This sign was produced during spring 2016.*
Produktion: Stadsbyggnadsförvaltningen, Helsingborgs stad, copyright © 2016.
Illustrationer: *Katarina Mårsson*

Södra

Naturpunkten
Geologi

Bland dinosaurier och ammoniter

Tänk att marken du står på en gång i tiden var ett frodigt deltalandskap där stora floder rann ut i havet och där dinosaurier trampade omkring och letade efter något att äta. Under årmiljonernas gång har jordklotets översta lager rört på sig så att berggrunden har ändrat form, berglager har kastats om och vulkaner har bildats. Istiderna har gjort sitt genom att slipa stenhällar, flytta stenblock och bilda nya jordlager. Resultatet är det vi ser omkring oss här idag.

Överallt i landskapet finns spår från geologins framfart. Så ge dig ut på upptäcktsfärd!

Geology – among dinosaurs and ammonites

ENG Just think that where you are standing now, was once a lush delta landscape, where large rivers ran out into the sea and where dinosaurs walked around looking for something to eat. For millions of years, the upper layer of the earth has been moving; the bedrock has changed shape, layers of rock have been rearranged and volcanoes have formed. The Ice Age has also had an impact by smoothing exposed bedrock, moving boulders and creating new soils. The result is what we see here today.

Everywhere in the landscape you can see traces of these geological activities. So get out and explore!

Helsingborgs egen dinosaurie, *Dilophosaurus*, var en rovdinosaurie. Den kunde bli sex meter lång från nos till svans och vägde nästan 500 kg.

3 Isens tid – Kvartär

Kvartär är den tidsperiod vi lever i nu. Klimatet har flera gånger växlat mellan varma och kalla perioder. Under köldperioderna har det varit så kallt att stora delar av Europa har varit täckt av inlandsisar. Mellan istiderna liknade klimatet och vegetationen dagens förhållanden.

När senaste inlandsisen drog sig tillbaka lämnades en blandning av sten, sand, grus och lera kvar på marken. Denna jordart kallas morän. I jorden rotade sig växter och en fjälliknande natur började ta form. Här levde stora däggdjur som mammut, ullhårig noshörning och grottbjörn.

När inlandsisen började smälta för ungefär 17 000 år sedan steg havsnivån samtidigt som landytan höjdes när trycket från isen försvann. Det gjorde att kustlinjen varierade kraftigt. Under vissa perioder nådde vattnet betydligt högre än idag – under andra perioder var havsnivån så låg att nuvarande Danmark och Sverige hängde ihop. Denna landbrygga underlättade för både växter, djur och människor att invandra till Sverige efter istiden.

2 Dinosauriernas era – Trias och Jura

Under tidsperioderna **Trias** och **Jura** låg Sveriges landyta närmare ekvatorn än idag. Klimatet var först varmt och torrt och all landmassa var samlad i en enda stor kontinent – Pangea. När Pangea började spricka upp och Skåne hamnade i gränsen mellan land och hav blev klimatet fuktigare. Stora sumpskogar med fräken-, lummer- och ormbunksväxter bredde ut sig över Skåne. Floder, deltan och grunda sjöar kom och gick.

Berggrunden i helsingborgsområdet är från denna tid och den bildades av sand och lera som under årmiljoner och högt tryck omvandlades till sandsten, lersten och lerskiffer. Döda växter begravdes i sand- och lerlagren och omvandlades till kol, så kallade *kolflötsar*. I berggrunden döljer sig förstenade avtryck, *fossil*, från det liv som en gång fanns här. Musslor, bläckfiskar *(ammoniter)* och andra vattenlevande djur finns bevarade i stenarna och tretåiga rovdinosaurier *(Dilophosaurus)* har lämnat fotavtryck som ligger som avgjutningar i lerstenen.

1 Öken, hav och trilobiter – Kambrium

Under **Kambrium** låg Sverige på det södra halvklotet och då var klimatet tempererat och ganska bistert. Landytan som bestod av urberg slipades av väder och vind och mängder med sand bildades. Så småningom steg havsnivån och Skåne täcktes av vatten. Vattenrörelser fortsatte nedbrytningen av urberget och mer sand bildades.

Under årmiljonerna som följde pressades sanden ihop och omvandlades till så kallad kambrisk sandsten. Havsnivån ökade och havet blev djupare. Av leran som lade sig på havsbotten bildades alunskiffer som ofta kan hittas i lager ovanpå den kambriska sandstenen. I sandstenen kan det finnas spår efter olika masklika, havslevande djur och i alunskiffern finns olika sorters trilobiter, en utdöd djurgrupp som är släkt med kräftdjur. Inga av dessa lager finns dock bevarade i helsingborgsområdet.

I dinosauriernas fotspår ...

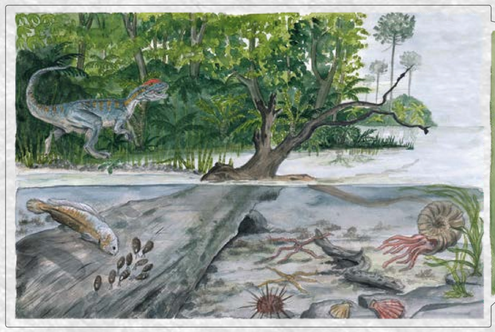

3

2

1

År 1749
stod Carl von Linné på
Landborgen – inte särskilt långt
från denna plats – och förundrades över
berggrundens skiftande lager och funderade
på hur de en gång har skapats från sand och lera.
Hur lång tid måste inte denna omvandling ha tagit?

"Jag hisnar då jag står på denna höjd och ser nederför de långa tidevarv, som förflutit liksom vågorne i Sundet och lämnat efter sig så utnötte spår av den forna världen, och som nu endast äro i stånd att viska, sedan allt annat tystnat."

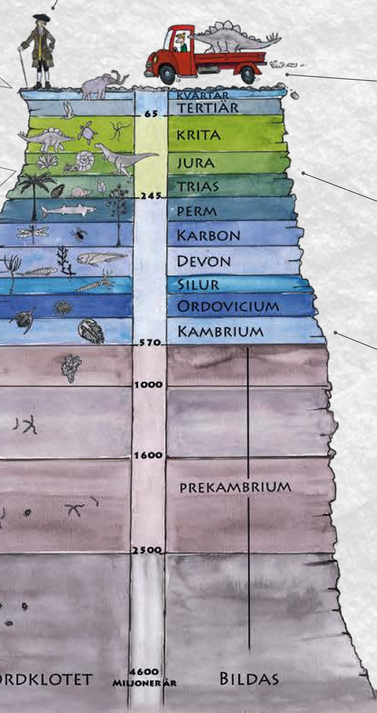

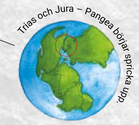

Sverige på drift

Jordskorpan sitter inte ihop som ett fast skal utan är uppdelad i olika kontinentalplattor som rör sig några centimeter per år. Plattorna förflyttar sig tack vare värmedrivna strömmar i det flytande materialet i jordens inre.

Därför har vårt jordklot inte alltid sett ut som det gör idag. Under 600 miljoner år har Sveriges landyta till exempel förflyttat sig från ett läge söder om ekvatorn vidare norrut till sin nuvarande plats.

Vulkaner i Skåne

Det är vid kontinentalplattornas skarvar som jordskorpans utseende tar form – ofta under stor dramatik. Det är när plattorna glider ifrån varandra, kolliderar eller rör sig parallellt som det uppstår jordbävningar och vulkaner. På så sätt bildas nya bergskedjor stora sprickdalar eller ny havsbotten.

I Sverige finns inte vulkanutbrott eller större jordbävningar eftersom vi inte ligger i kanten av en kontinentalplatta. Fast det har inte alltid varit så. Under dinosauriernas tid, när Pangea började spricka upp, fanns det flera vulkaner i Skåne – lavan flöt och askmolnen låg täta. Du kan fortfarande se de slocknade vulkanerna som toppiga kullar i landskapet. En av de mest kända finns i Gällabjer vid Röstånga.

urberg

Det svenska urberget är basen

Den största delen av Sverige består av flera tusen miljoner år gammalt urberg, uppbyggt av framför allt graniter och gnejser. I Skåne ligger urberget begravt under sedimentära bergarter som är mycket yngre men på vissa platser syns det, som på Kullaberg.

urberg

urberg

Naturpunkten
För mer information om våra naturpunkter:
For more information about our naturpunkter:
helsingborg.se/naturpunkter

HELSINGBORG

Denna skylt togs fram under våren 2016. *This sign was produced during spring 2016.*
Produktion: Stadsbyggnadsförvaltningen, Helsingborgs stad, copyright © 2016.
Illustrationer: Kristina Hansen.